

P.C.U.S KA JAMALAJE 19nan :

KOW YECOGO ANI BENKAN KURAW

KOMINISIW KA KUNBEN KA FEN LAJELN
AN'A BENKANW

A DILANNA «KIBARU» LA
BAMAKO
(Mali)

AZANSI DE PERESI NOWOSITI
- MOSUKU - 1988 -

A kòlòsira ko furancè bè wale cunni n'a kologirinya jate minèli ni nyògòn cè. Fèn dò bè kè hadamaden kelen wali hadamadenkulu kelen na, sigi kèlen tē nin min ye. Nka, o ma kè «PCUS» ka jamalajè 19nan ye, k'a d'a kan, bée lajèlen sònna a ma, sowiyetiki jama-na ani dinyè jamana tów kònò, k'o jamalajè kèra fòko ani sèbènko ye; dinyè tarikiko siratigè la.

A baaraw labèncogo n'u latèmècogo, a kumaw fòcogo n'a nyògònsòsòw ani jèlenya minnu kèra sababu ye ka walew dantigè, i ko minnu nyògòn ma kè, hali LENINI tile la, olu bée b'a jira ko «PCUS» ye sira min ta, n'o ye yèlèmakura sira ye, k'o de ye nyètaa ani yiriwa sira ye, nafasòròkow ni hadama-denyakow basigi hukumu kònò.

Bènkansèbèn minnu bòra jamalajè 19nan in baa-raw kònò olu bè fèerè sirilen in kologirinya de jira, k'a d'a kan, baaraw kèra kadara min kònò, o ye bée kelen-kelen miirinataw jirali de ye, i sago la, walasa jama ka bèn, nyògònbilasira, nyògònfaamuya ani nyògònbonya siratigè la.

O bèn kofòlen de fana kèra sababu ye ka jamana haminataw jira nyògòn na, politikiko, nafasòròko ani hadamadenyako lakurayali walew la, ka bèn yèlèma-kura senkan ma, min faamuyali ka gèlèn bée lajèlen bólo, nyògònfé ani cogo kelen na.

Nka, taalen nyèfè, i n'a fò ni kow lawèrèla waati min na, wale kuraw faamuyali bè nògòya; n'o kèra tuma min na, jamanadenw bè dusukura ta, k'a saba-bu kè yèlèmakura jòyòrò jateminèli ye, bée ka dinyè-laṭigèko nyuman na.

Jamalajè 19nan in labèncogo, a kow latèmècogo n'a bènkanw dantigècogo, olu bée lajèlen bòra, a cidenw, n'o ye delegew ye, olu tila-tilacogo de la. Jamalajè tòw tun bè kè cogo min na, nin ma k'o cogo la, i n'a fò, ka jama wele; ka bènkanw kalan bée nyèna; mògòw ka tègèrè fò; bée ka wuli k'i kòdon.

O siratigè la, jamalajè 19nan in mògò sugandilenw cayara, yèlèmakura kadara kònò, k'u tila-tila, cogoya la, walasa miirinata suguya caman ka bò, a baaraw la, minnu sèbèmayòròw farala nyògòn kan, ka bènkanw dantigè.

A delegew tilala, o cogo de la, baarajèkuluw ni nyògòn cè, minnu kònò, bée kelen-kelen y'a miirinataw jira, hakililatigè sira kan, k'a d'a kan, bagabagali bòra kow la, siran bòra kow la; bée kelen-kelen yamaruyara, ka kuma, i fèrè ma.

Fèn min nyògòn ma deli ka ye, o de kèra «kèrèmulèn» kònò, jamalajè 19nan in senfè, i ko delegew yamaruyali, k'u fèlakow fò, bée lajèlen nyèna, kènè kelen kan, wali baarajèkuluw kònò, wali kèrèfè, tònsigiso kònò, delegew yérèw ni nyògòn cé.

Bée lajèlen kelen-kelen-fèlakow jirali de kèra jamalajè in baaraw latèmècogo kura ye. A bè fò ko ni mògòw ma kuma, k'aw tè nyògòn faamuya; ko mògò kelen, hakili kelen; mògò caman hakili caman. O de hukumu kònò, delege dòw miirinataw tun ka jan Mikayèli GORIBACEWU yèrè taw la, minnu tun b'a ka dantigèlisèbèn kònò. Olu y'u kantigèdaw jira cogo bée la. Jamalajè in tun labèna o kan de kan. Bée tun sigilen bée n'o ye, yèlèmakura waleyali sira kan.

Gewòrigi ARAZUMOWISIKI, n'o ye «PCUS» sekere-teri ye, min nyèsinnen bè fangakow fèsè-fèsèli jèkulu ma, n'a y'o jèkulu kuntigi ye, o y'a jira, a ka dantigèlisèbèn kònò, ko jamalajè 19nan in baaraw labèn-

tuma, ko tali kèra bènkan dòw kan, n'olu bòra «PCUS» kòngèrè 27nan baaraw kònò ani komite santarali ka tònsigi caman wèrèw, minnu da sera delegew sugandili cogo kura ma.

«PCUS» sigisèbèn, n'o y'a «èsitativ» ye, o kònò sariya kòròlenw tun b'a jira ko jamalajèw delegew tun bè sugandi gundoko siratigè de la, i n'a fò cogoya la, mògò si kelen tè bò mògò wèrè ka wote kalama. O gundola sugandiliw tun bè kè komite santaraliw sanfèbolow ka tònsigiw de senfè, jamana marabolow bée lajèlen kònò.

Yèlèmakura siratigè la, wele bilala pariti kominisi bolofaraw bée ma, delegew sugandiliko la, k'a jira ko mògò minnu bè se, ka ye pariti «PCUS» ka jamalajèw kènèw kan, k'olu ka kan, ka kè yèlèmakura walew lafasabagaw dòròn de ye, siga kisè kelen tè minnu ka cèsiri baaraw la, o sira kan. A nyinina sugnadilikèlaw fè, u ka kominisiw ani jamakulètònw ni baarakèla tòw bée nyininka, walasa, delege kana ta, n'o tè yèlèmakura lafasabaga jòlen ye.

A sugandili baaraw bè daminé kabini pariti dugumabolow hakè la. A walew bè latèmè jèlenya kònò, nanbarako wali nidungòko tè min na, n'o bè wele ko «taransiparansi». A jirala fana ko nyògòndan bè se ka y'a sugandili walew la, i n'a fò ko mògò caman bè se, ka jira jama la, walasa, nyumanw ka sugandi, k'olu kè pariti ka jamalajè delegew ye, pariti bolofaraw kelen-kelen bée tògò la.

Kunnafonilaselaw kèlen ka delegew sugandilicogo kura jàteminé, olu y'a jira nyèmògòw la, ko sigiyòrò tun ka kan, ka bila baarajèkuluw ani nyininikèlaw ani dònnikèlaw ni sekokèlaw ka delegew ye, pariti ka jamalajèw kènèw kan. A sugandiliko jèyara ka se hakè dò la, min mankan bonyara kosèbè, jamana

kòndò. A kèra sababu ye ka mògò caman dusù lakura-ya paritiko la ani ka mògò caman nyèsin politikikow ma, pariti kadara kòndò.

Yòrò dòw la, jamana kòndò, tòndenw n'ù nyèmògòw ma se, cogo si kelen na, ka bèn delegew kan, minnu sugandira sanfèbolo mògòw fé. Nka, o bènbaliyaw sera ka dagun, bawo, a kèra cogo o cogo, sugandiliko labanna jama fanba nidungòko de ma.

Fangakow fèsè-fèsèli jèkulu y'a jira ko pariti bolofaraw kòndò, sugandiliw kèra, ka bèn yèlèmakura walew ma, k'a d'a kan, ko delege kelen de sugandira, fan bée, tòndenw mògò 3.780 tògò la; k'o siratigè la delege 5.000 de sugandira, ka na pariti ka jamalajè 19nan in kènè kan; k'o mògò sugandilen caman bòra kulu caman na i ko forobabaarakèlaw, uwiriye kunda; cikèlaw; dònnikèlaw; musow ni denmisènwi ani maabakòròw, i n'a fò pariti tòndenw kòròbaw ni baarakèla kòròbaw, minnu y'ù si kè fasobaara la, n'ù lasigira, sikòròboya kadara kòndò, ni bonya ani karama ye.

Yèlèmakura kadara kòndò, uwiriyew ka delegew hakè bènna mògò 1.638 de ma, i ko jamalajè in delegew tilako saba nyògòn. Sènèkèlaw ka delegew kèra mògò 866 ye. Mògò kalannenw, n'o ye dònnikèlew, nyininikèlaw, sekokèlaw ye, olu ka delegew kèra mògò 436 ye, minnu na, mògò 175 bòra latòlisobaw la; 94 bòra ladamusow la; 41 bòra kènèya baaradaw la; 69 bòra seko ni dònkòw baaradaw la; 43 bòra kunnafoni baaradaw la. Min ye izinikow n'ù nyògònaw ye, olu ka delegew kèra mògò 354 ye. «Kòlikoziw» ni «sòwukoziw» ka delegew kèra mògò 182 ye. A bée lajèlen bènnamògò 5.000 de ma, minnu yera Pariti ka jamalajè 19nan kènè kan, n'ù sugandira

baarabolo jèkulu suguya bée kòndò. Nka, pariti tòndenw yèrèw, i n'a fò jòyòrò bè minnu bolo, pariti bolofaraw kòndò, jamana fan bée kòndò, olu hakè ye mògò 3.153 de ye, i ko delege bée lajèlen tilako saba, sigiyòròma fila.

Min ye sowiyètiw bolofaraw ani denmisèn komisiw ka delegew ye, olu hakè bènna mògò 629 de ma. Muso 1.258 hakè de tun bè jamalajè 19nan in kènè kan, i ko delege bée lajèlen tilako naani hakè. A delege 5.000 bòra sowiyetiki jamana siya 72 hakè de la. O jamakulu bée faralen nyògòn kan, o de kèra dakabana jamakulu kunnawololen ye, min ye «PCUS» jamalajè 19nan haminako gèlèn bò, a sira fé, n'o ye yèlèmakura ye, min bè senna, jamana bée kòndò.

* * *

«Glasnost» (jèlenya) wali nògòbòkòla, min bè dogonyògònna bò hadamadenw ni nyògòn-cè, jèkawalekòw la, o ye kumase ye, min bè faamuya dinyè jamana caman kòndò, ka sòrò, a ma bayèlèma kan wèrè la, ka bò Irisikan na. Ni dinyè bée bè «glasnost» faamuya Irisikan na, k'a kòrò kè nògò bòli ye wale kèlaw la, yèrèlajèya sira kan, Irisila yèrè kòndò, a kòrò ka ca, mògò caman bolo. Dòw y'a turu da kunnafonilasèlaw kun, nyèmògòw kòròmatigèliko la. Dòw y'a kè filankafoya ye. Dòw y'a kè fangabilenko ye. A kèra cogo o cogo, bée bènna a kan, ko dogonyògònna man nyi.

«URSS» kòndò, sisan, a bè mògò caman nyèna, ko jèlenya ye yeelen de ye, min bè nyètaa sira jira jamanadenw na. Nka, o yeelen suguya tè. Kuma kòròma don, min bè yèlèlajèya nyini jamana baara-

kèla kelen-kelen bée fé, sira bée kan. Politikiko sira kan, yèrelajèya kèra wale ye, min latèmèliko nyuman fòra, k'a gèlèya pariti ka jamalajè 19nan in senfé. Politikiko la, dogonyògònna bè mògòw kòdon nyògòn na. N'o dun kèra, o da man di sosiyalisimu basigilicogo la, k'a d'a kan, sosiyalisimu nyèsinnen bè jamanadenw ka nafasòrò de ma, min tè sira sòrò jèkawale baaraw n'u nyògònna kò. Hadamadenw kè ka gèlèn, k'u faso baara, nyògònfè, politikiko siratigè la, n'u b'u dogo nyògòn na, i n'a fò, n'u jèlèn tè nyògòn ye.

Waatiyan kòndò, Irisila, hadamaden tun kèra bilasiralifèn de ye, min tun tè hali nyininka, a fèlakow la. O kèra sababu ye, ka politikiko yère negebò fasoden nyuman caman na. O de kòsòn pariti ka jamalajè 19nan in ye yèrelajèyako fò, k'a gèlèya, an'a lawèrèli n'a sinsini. Jatèminè la, yèrelajèya de bèna kè sababu ye, ka fasodenw dusu lakuraya, k'u nyèsin jamana n'a fangakow n'a marakow dantigèli ma, sira bée kan. O tèmènen kò, yèrelajèya bè se, ka wele ko dannaya, k'a d'a kan, ni bée y'i jèya nyògòn ye, sosiyalisimu tè se tugun, ka bayèlèma, bawo, sosiyalisimu de hukumù kòndò, fèsè-fèsèli bè se, ka kè fangabolo kunda jamanadenw fè.

Nka, kologirinya walew minnu bè ka don yèrelajèyako la, olu tè sira sòrò n'a yère ma jukòròsinsi, k'a d'a kan, a fana ye yiriwalifèn de ye, min ka kan, tuma bée, ka dagun, ka bèn jamana taabolo senkan ma. Mun na yèrelajèyako ka kan, ka jukòròsinsi? O ka kan, ka kè, bawo, kunnafoniw tè jama fanba lasòrò, sanko kunnafoni minnu nyèsinnen bè yèrelajèyako nafamayòròw ma, walasa ka dò fara mògòw ka dònnya kan, politikiko siratigè la. Yèrelajèyako ka kan, ka matarafa, k'a kisi sababu juguw ma, n'olu tògòw

ko: yèrèsagokèlaw, yèrèjiranciw n'u nyògònna, minnu nyè tè jama la, f'u yèrèw dòròn.

A kèra cogo o eogo, pariti ka lamalajè 19nan in sèbè donni yèlèlajèyako sàbatili ma, o b'a bitali de jira, LÉNINI yère haminakow n'a miirinataw latèmèli siraw kan, minnu b'a jira ko jama fanba sen man kan, k'a bò, cogo kelen si la, faso kunkanko kumaw n'a walew la. Nka, yèrelajèya man kan, ka yèlèma, k'a kè yèrelafili ye, i ko dagabòndalako, min bèna ni tinyèli ye, sira bée kan, n'a bè se, ka finyé bila kow la, i n'a fò sariyako, kèlèko, karògèlènyako, siyawoloma, diinèko ni fasokow n'u nyògònna. Yèrelajèyako ye hadamadenya masiri de ye, min bè tali kè danbe kan, n'a ka kan ni bée ye.

BENKAN NYESINNEN «YERELAJEYAKO» MA

Pariti ka jamalajè 19nan in ye dogonyògònna walew juguya yòròw fò; ka yèrelajèyako nafama yòròw fana fò; k'a jira ko yèrelajèyako ka kan, ka yiriwa teliya la, walasa, sariyako hukumù kòndò, bée kelen-kelen ka se, ka sèbè kunnafoni, jamana haminakow kan, n'olu ma kè fangaso ni sòròdasi-ko gundow ye. A jirala tugun, ko yèrelajèya hukumù kòndò, bée kelen-kelen ka kan, ka se, k'i miirinataw fò, cogo bée la, jamana kunkow bée kan.

Fèn min kèra pariti ka jamalajè 19nan in wale kura kologirin dò fana ye, o ye Mikayèli GORIBACEWU, «CC-PCUS» sekeretèri zenerali ka dantigèlisèbèn jiracogo ye, delegew la. Kòròlèn, i ko jamalajè tòw dayèlètuma, pariti sekeretèri zenerali ka dantigèlisèbèn kònkumaw tun ye wajibiyako labènnenw de ye, minnu bè nyèfo dòròn, delegew ye, n'u tun tè se, ka yèlèma wèrè d'u la. Ko ladilalen tun don, pariti

sanfèbolo fè, min tun tangaten bè delegew miirinataw ma.

Nka, nin jamalajè 19nan dantigèlisèbèn jiracogo ni tòw ta ma kè kelen ye. A kòndokumaw tun ye mògò wèrèw hakilinataw n'ù miirinataw fòli n'ù lamènni niyòròw sigi ani sòsòliw ni nyògòn bilasira kumaw n'ù nyògònnaw. Nyògònlamèn wale min kòlòsira nin jamalajè baaraw senfè, o de kèra wale kura ye, min nyògòn ma deli ka ye, Irisila bèe politikiko tariki kòndò.

O de kòsòn, Mikayèli GORIBACEWU ka dantigèlisèbèn kuma laban kòndò, a y'i kanto: «An ka sininyè-sigi tè k'an bolo fèn basigilen ye, an yèrèw ka timinandiya kò. Mògò wèrè si tènà, a ko basigi, an yèrèw nò na. A bè faamuya, o fòcogo de la, k'a da jèkawale kan, min hukumu kòndò, bèe ka kan, k'i yèrèlajèya, k'i tilen, ka fòtaw bèn kètaw ma, ka sèbèsen ta, ka kalabanciya dabila».

Kuma caman fòra lajèba in kènè n'a kèrèfé yòròw la. A kuma dòw kuntilenna tun tè keten ye. Minnu tun b'ò kuma suguya caman falen-falenna, u yèrè damaw ni nyògòn cè, olu tun tè binyèkala nyininaw ye, i ko tugubanciw. U tun b'a nyini de, ka kow bila tinyè sira kan.

Jamalajè in sigili y'a jira ko delege fanba tun labènnen bè, kow bilali kama, tinyè sira kan. O siratigè la, mògò 300 de ye kuma nyini. Mògò 150 hakè y'u ka kumaw fò baarajèkulu sigilenw kòndò. Nka, min bè jate, o ye mògòw bilali ye, u k'ù miirinataw jira, wale kologirinw kan. O de siratigè fana kèra sababu ye, ka komite santarali hakilinataw sankòròta.

A sinyè fòlò de filè nin ye, «URSS» politikiko tariki kòndò, lajèba ka latèmè, bèe n'i miirinata fòli kadara kòndò. O kama, ni delege min tun m'a ka kuma bila

yèlèmakura sira kan, mògòw tun bè dimi, tònsgiso fan bèe kòndò. N'ò mògò suguyaw tun ye kuma ta dòròn, tòw tun bè tegèrèkan wuli, cogoya la, min b'a jira, a tigilamògòw la, k'ù sera kuma bilaliyòrò la. Bèe lajèlen y'i cèsiri, tònsgiba in senfè, walasa kow kana latèmè sira kòrò fè; u ka tali kè yèlèmakura wale nafamaw kan, minnu bè ka yiriwa, jamana kòndò, kabini san saba tèmènenw kòndò.

Kuma lasurunya la, pariti ka jamalajè 19nan in kènè kèra hakilijakabò kènè de ye, k'a walew nyèsin yèlèmakura baaraw kècogo kuraw ma, jèlenya kòndò, i n'a fò dogonyògònna tè min na, nyèmògòw ani tondenw ni nyògòn cè.

BENKAN NYESINNEN «YERELAJEYAKO» MA

Pariti ka jamalajè 19nan in ye kunnafoni baaradaw jòyòrò girinya jira yèrèlajèyako sabatili la. O siratigè la, a nyinina kunnafonilaselaw fè, u ka jama sèbè kunnafoni, pariti ni fangaso ka kètaw n'ù ka fòtaw kan ani baarakuluw ni jamakuluw ka walew, minnu nyèsinnen bè sosialisimu sankòròtali ma. A nyinina kunnafonilaselaw fè, u ka kè jama nyè n'a da n'a tulo ye. A jirala, k'a tè bèn kunnafonilaselaw k'ù yèrè minè. Nka, a gèlèyara kunnafonilaselaw ma, u ka walew tinyèmàyòròw de jènsèn, ñkalon-tè minnu na, n'ù tè jamana kòndòmògòw n'a fangabolow kunnajigin.

Sanni jamalajè 19nan in ka sigi, mògò caman tulomajòlen tun b'a kow latèmècogo fè. Olu tun b'ù yèrè nyininka, ko fèn min bèna kè. O kòsòn, u tun b'ù yèrè jaabi, k'a fò, ko yèlèma tuma sera; ko fangabolo kòrò walew latèmècogo ka dabila; ko faamuyali kèra, k'a dòn, ko ni yèlèmakura ma basigi, nyètaa bè gèlèya,

ko n'ò dun.gèlèyara, ko yèlèmakurako yèrè bè naga-si. Nka jamalajè kuncèlen, bée lajèlen lafiyara, k'a d'a kan, kow latèmècogo dònna, politikisira min bè minè, o jèyara, wa, a minècogo fana dònna.

Waatijan kònò, dòw tun y'u ka siranya kòsagon, ka fénw yecogo kòrò bila, k'u nyèsin walew faamuyali baara ma, yèlèmakura kadara kònò. Olu hakillatigèra sisan: politikisira min tun waga bòra Okutòburu Erewolisòn fè, o bayèlèmara, taalen nyèfè, cogoya la, min tun bèna finyè bila sosialisimú la.

O siranbagatò jafarinyalenw y'a jira, k'u tun bè fèn min fè, k'u tun b'ò dòn kosèbè, nka, k'a lasòròcogo de tun y'u kònògan. Olu ka fò la, wale minnu kèra, ka marabolo kòrò baarakècogo yèlèma, o walew ma k'u kècogo nyuman na. Fanga barika bohyara; minisiri-so cayara, fanga boliyòrò n'a bolicogo juguyara, ka wale bée lajèlen kè fèsè-fèsèliko ye. A ko tun laban kèra fangabilen boli ye, jamana fan bée kònò, fangabilen min bè wele ko «diktat», n'ò ye kow latèmèli ye mògò damadòw ka yecogo dònò kònò, m'a ma kè ni jama fanba sendonni y'u la.

Wale jugu cayara, minnu ye fangasoko negebó jamana kònòmògòw la, cogoya la, min kèra yèrèminè ye, i n'a fò matunni ani magobòkola n'u nyògònaw. O tun bè faamuya, k'a d'a kan, politikiki fanga tun bè boli jamana taabolo yòrò bée lajèlen kan, hali kun tè dòw la.

Tuma min na nyèmògòw bè ka bolofa fara fangabilen bolili kan, jamana kònòmògòw fana tun bè ka bolofa fara yèrèminè walew kan. Jamana nafasòròkòw, baara kadara kònò, olu nagasicogò bòra jamana kònòmògòw ka yèrèminè de la, i k'u ka yèrètanga, fanga ka lajaba walew ma, dan tun tè minnu na.

Yèlèmakura dònò de sera, a basigicogo n'a latè-

mècogo kòsòn, ka dansigi fangabilen bolili la, faso-denw kan, Ale de kèra sababu ye, ka mògòw galabu kènèya, ka dusu kura don mògòw kònò, k'u bila sira kura kan.

Jamalajè senfè, da sera politikiko latèmèsira bayèlèmali ma, k'a jira, ko pariti ka kan, a ka wale kètaw bée la, k'i kòdon kow latèmècogo kòròlen ma. Bènkàn kèrènkèrènnen nyèsinna, o siratigè la, fanga fila danfarali ma, k'u bò nyògòn na, n'ò ye pariti ani jamana fangaso ye. A jirala k'o fanga fila danfarali, k'u bò nyògòn na, k'o ye wale ye, min bè tali kè LENINI hakilinata yèrè kan, n'ò ye politikikow ni marakow; kelen-kelen bée jòyòrò minèn fali ye, n'a ma kè ri fònyògònkò wale ye.

BENKANSEBEBN YORO MIN NYESINNE BE IRISILA DEMOKARASIKO NI POLITIKIKO LATE-MECOGO KURA MA.

Walasa ka walew latèmècogo nògòya, bèn kèra, a kan, ka pariti sekeretèri fòlòw jòyòròko gèlèya, k'a d'a kan, yèlèma baaraw bée lajèlen fanba sinsinen b'òlu de ka galabukènèya kan.

...O tèmènen kò, demokarasiko latèmècogo nyuman kadara kònò, a nyinina, jamalajè 19nan in fè, ko mògò kelen man kan, ka tèmè sigiko fila kan, nyèmògòya kunda. A jirala fana, k'a gèlèya, ko hali ni mògò min sugandira sowiyètiw bolofaraw fè, k'a bila nyèmògòya baara dantigèlen na, k'o tigi man kan, ka tèmè sugandiliko fila kan.

Pariti ka baara nyèsinnen bè jamana yiriwalikow lajèli de ma, hakillajakabò dònò kadara kònò. O siratigè la, pariti de bè yèlèmakura kuntilennako matara-fa. Labèmba baara minnu bè k'o senfè, olu de fana bè kè

sababu ye, ka jamana ka nyètaa basigi, sosiyalisimu sira dantigèlen kan. Mògò faamuyalen minnu ka kan, ka bila baaradaw kuntigiya la, olu tila-tilacogo ye pariti ka baara ye, k'a d'a kan, demokarasiko hukumu kònò, «PCUS» b'a ka politiki boli kominisiw bée kan, i n'a fò baaradaw kuntigiw ani baarakèla gansanw: Ni kow b'o cogo la sa, pariti jòyòrò dantigèlen don: pariti ka baara bilalen bé jamana taabolo sariyaba ni sariya tòw hukumu de kònò.

Yèlèma-yèlèma siratigè la, a jirala ko kominisi kelen tè se, tugun, ka tèmè sigiko fila kan, nyèmògò-ya suguya bée la; k'o sariya bè boli Biro Politiki mògòw kan ani pariti «CC-PCUS» sekeretèri zenerali yèrè. Walasa pariti haminakow ka latèmè konyuman, walasa ka yèrèjiranci walew ni yèrèlafili walew n'u nyògònnaw dabila, fèsè-fèsèli jèkulu kèrènkèrènnen sigira sen kan, «CC-PCUS» kònò, min bilala, a nyògòn jèkulu kòròten nò ña.

Pariti ka jamalajè 19nan in ye nkaniya siri, ka nyèmògòkunda mògò sugandilenw lafiya, cogo bée la, depiteso ani fangaso hakèw la, k'a d'a kan, olu de bè walew lajè, nafasòròko, hadamadenyako ni dònko n'u nyògònnaw siratigè la. O hukumu kònò, sowiyètiw kònòmògòw fana lafiyaliko gèlèyara, k'a da olu jòyòròw girinya kan, pariti bolofaraw kònò. A fòra, k'a gèlèya, ko pariti ka politiki ka kan, ka latèmè, a bolofaraw de hukumu kònò, sira bée kan, i n'a fò nafasòròko, hadamadenyako, jamana kunkow n'u nyògònnaw. Min ye depitesow mògòw ka walew sankòròtali ye, pariti hukumu kònò, ani depitesow peresidanya latèmèli pariti sekeretèri zenerati fòlò ma, o lajèra, k'o bila bolo kelen kan. O lajèli n'o bilali bolo kelen kan, olu kumaw cayara, ka tèmè bènkan tòw kan.

Mikayèli GORIBACEWU ka dantigèlisèbèn kònò, a da sèra fangabolow kafoliko ma, k'o jòyòrò girinya jira kow latèmècogo nyuman sira kan. O kòsòn a y'a jira, ko ni komite sekeretèri fòlò kèra depiteso peresidan ye, ko walew fèsè-fèsèli n'u latèmèli bè nògò-ya; ko baara kècogo bè fègènya, bawo, fònyògònkò tènà y'a la.

Fangabolow kafoliko siratigè la, a jirala k'o wale bè baarakèlaw n'u ka jèkuluw ka dannaya bonya, ka tila k'u ka fèsè-fèsèli walew fana nògòya, i k'u ka kunnafonikow n'u nyògònnaw, minnu b'u kònògan. O wale bè faamuya, k'a d'a kan, scwiyètiw, n'olu ye depitesow ye jamana marabolow kònò, olu peresidanw bè sugandi wote de senfè, min bè kè ni gundo ye. O kàdara kònò, ni nyèmògò min sugandili ma bèn depitew ma, o tigi ka ko bè gèlèya, fo ka se, a tògò bòli ma, mògò suganditaw sèbèn kònò. N'a ko dun kèra nanbara kan, minnu bè sugandili kè, olu de bè sègèn, k'a d'a kan, u bè nyèmògò sugandi, min tè baara k'a cogó la. O dun y'u yèrèw kunko y'u bolo.

Fangabolow kafoliko depitesow hakè la, o nòkan-kuma fana cayara. A ye dòw kun minè, a ma dòw kun minè. A labanna bolo min kan, o kèra a wale lajèli ye, «URSS» depiteso yèrè ka lajè nata senfè, min ka kan, ka fangabolow kafoliko sariyaw lakuraya, depitesow hakè la, jamana marabolo kelen-kelen bée kònò. O lajè nata senfè, a jirala ko fèn o fèn ye nyèmògòya baara caman kafoli ye mògò kelen bolo, k'olu bée bè lajè, k'u bila bolo kan, fangabolo bée lajèlen hakè, minnu bè baarakè pariti hukumu kònò, k'a ta «URSS» depitesoba la, k'a bila maraw depitesow la, minnu nyèmògòw bè sugandi, u depite nyògònnaw yèrèw fè ni gundo ye.

Bèn kèlen kò politikikow latèmècogo lakurayali

kan, i n'a fò k'u yèlèma, ka bò bolokòrò kan, k'u bila yèlèmakura bolo kan, pariti ka jamalajè 19nan in da sera bènkan kèrènkèrènnen ma, min bè jamana politikiko lakurayali fò, k'a gèlèya, k'a teliya, jooa-joona.

O dakara kònò, bèn kèra nyinan san 1988 kan, ka labènw ni kunnafoni walew daminè pariti bolofaraw nyèmògòw sugandiko kan, min bèna latèmè bolokura kofòlen in kadara kònò, i n'a fò (sugandilimògòw cayali an'u latòmòli wote senfè, min bè kè ni gundo ye); o'siratigè la fana, pariti yèrè kow dantigèyòròw bè labèn kokura; sariya minnu bè bò depitesow kònò olu lajécogo bé labèn kokura; depitesow yèrèw fana bè labèn kokura.

N'ò labènw bée lajèlen kèra tuma min na, san 1989 Awirilikalò la, depitesow mògòw bè sugandi, min bèna laban ni jamana depitew bée lajèlen ka kòngèrè ye. San 1989 kelen in kònò, wale caman bèna bila bolo kelen kan, yèrèlabòkòw kan, i n'a fò ka fangabolow ani baarabolow ni jèkuluw bée kelen-kelen ka walew latèmè, u yèrèw ma, walasa bée ka se, k'i yèrèlabò, n'a ma kè ni dèmè suguya wèrè ye, jamana kònò an'a kòkan.

* * *

Sowiyètiw, n'olu ye depitesow ye, i ko jama kunnakow lajèyòrò, olu girinya n'u bilali, u yèrèw ma, dan-naya minèn kònò, u k'u ka baaraw kè, u fèrè ma, o walew sigilen kò, sen kan, pariti yèrè ka baara kècogo yèlèmaliko kòfè, wale min bèna dantigè, o ye sosiyalisi jamana lakika labènni ye.

O jamana lakika labènni baara fòkò fòlò de filè nin ye «PCUS» fè, k'a gèlèya. A bè tali kè fèn saba nyògòn kan, n'ò ye sariya kologirinya ye ani jamana-

denw niyòrò sigili ani olu matarafali. Jamana kònò-mògòw n'u nyèmògòw bée haminakow kafolen bè fèn saba dantigèlen ninnu kònò.

O tuma, a bè se, ka fò ko sosiyalisi jamana lakika ye jamana de ye, min basigilen bè damakènyèli kan, walew bée latèmèli sira kan, sariyako, hadamaden-yako, nafasòròko ani politikiko n'u nyògònnaw kadara kònò, n'ò walew bée lajèlen nyèsinnen bè hadamaden yèrè nidungòko ma, a ka dinyèlatigè kònò.

Sowiyetiki jamana bangetuma, sariya minnu tun ka kan, ka nyèsin nin walew n'u nyògònnaw ma, o sariyaw tun ma ta nyèmògòw fé. Sariyako yèrè tun t'a la.

BENKANSEBEN YORO MIN NYESINNEN BE IRISILA DEMOKARASIKO NI POLITIKIKO LATE-MECOGO KURA MA

Pariti ka jamalajè 19nan in nisòndiyara wale kèlenw na, yèlèmakura kadara kònò. «PCUS» ka kòngèrè 27nan tèmènen kòfè, a nyinina mògòw fè, ko bè k'i cèsiri, ka nyèmògò sugandiliko bò, a sira fè, k'a ko sèbè basigi. O kòsòn, a jirala ko nyèmògò sugandita ka kan, ka caya, wotesèbènw kan, walasa, k'a ko kè nyògòndan bisigi ye, min bè laban ni sèbèmògòw sugandili ye. A jirala fana ko nidungòko ka kan, ka matarafa; mògòw kana wajibiya, ka wote kè; mògòw ka kunnafoni, tuma bée, depitew yèrèw fè.

O sariyantanya kèra sababu ye ka jamanadenw furuku nyèmògòw ani marabelow kòrò, cogoya la; min kèra yèrèminè ye. Minnu tè sariyako kalama, olu fana tun b'u kunnfè. Dòw tun b'u yèrèlafili, k'u tugu, ka kow nyagami, k'o turu da «kominisi kèlè» kun, wali k'a turu da «erewolisòn nafa» kun, wali ka turu da

kuma kuntan caman wèrèw kan, politikiko siratigè la, min bè tilali don mògòw ni nyògòn cè, ka dòw kè kininbolo mògòw ye, ka dòw kè nunmanbolo mògòw ye.

O n'a ta o ta, san 1920 waatiw la, baara kologirin belebele kèra sosialisimu basigili la. Yèlèma dòw kèra baarakunda dòw la. Dòw yèrè datugura. Minisirisò min nyèsinnen bè sariyakow ma, o ka baara, i k'a jòyòrò, o sankòròtara kosèbè. Kiritigèlaw fana bolow labilala, walasa ka sèbèsen don jamana fangaso kòrò.

O siratigè la, kiritigèsò dayèlèla, ka jamana marabolow ka baaradaw ka walew kòlòsi. San 1920 waatiw la, o kòlòsili baara dabilala. A ko yèrè kèra seginkòko ye. Fanga bilala sariya nò na. Sariya kèra bolokòfèko ye, sanko san 1930 waatiw la, k'a sòrò, jamana taabolo sariya, min lahèna san 1936 la, o kònokumaw tun ye sariyako gèlèya, kiritigè sira kan, k'a kè lawèrèlifèn ye.

Waati kofòlèn in kònò, jèkawaleko basigira sènekow ni izinikow yiriwali kadara kònò. Nka, a kow latèmècogo tun ma kè forobako ye. A baarakèminènw n'a nafolow tun kamalilen bè fangaso dòn de hakè la. O nana ni sariya barika nagasili ye, hadamadenyakow la. Fangaso n'a marabolow dòn de tun bè kow nyèna bò, jèkawaleko basigilen in sira kan. Sariya barika nagasili gasi cayara kòsèbè. Sòròkèlaw, i ko cikèlaw ni izinitigiw y'u magobò mògòw haminakow la. Wale bée lajèlèn tun bè tèmè sòròkèlaw ni fangabolow de ni nyògòn cè. Olu de fana tun bè nafolow tila, u yèrèw ni nyògòn cè. Sòrò tun tè kè jama ye tugun. A tun bè kè fangaso de ye.

Sosiyalisi jamana lakika, min taabolo bè tali kè sariya kan, a basigili baara kèra san 1977 la. A ku-

- San 1988 zuwènkalo tle: 28 don, Kèramulèn kògèrèso kònò Mòsuku, Irisila Pariti kominisi ka jamalajè 19nan dayèlèla, min ye jamana kunkankow lajè, yèlèmakura siratigè la.

- Delege mògò
5.000 de sugandira,
ka na jamalajè
19nan in kènè kan.

- Mikayéli GORIBACEWU, CC-PCUS Sekeretèri Zenerali
y'a ka dantigélisèbèn kalan, min ye kuma galama bila
mògòw kòrò.

- Delegeta da sera sowiyetki jamana haminankow bɛɛ ma. Kuma kisɛmaw lajɛra tɔnsigikɛnɛ yɛrɛ kan, a nyɛmɔgɔjɛkulu fɛ.

«...Mɔgɔ tɛ da mɔgɔ la gansan. O de kɔsɔn, an ka kan, ka dannaya wale de kɛ an ka kow latɛmɛcogo ye». Nin kuma dajirabaga kɛra Wiladimiri KABAYIZE ye, n'ale ye baarakɛmansinw dilanyɔrɔ dɔ kuntigi ye.

- «...An ka kan, k'an nyɛsin wale fɔlɔ kologirin min ma, o ye sosiyalisimu bilama faamuyacogow yiriwali ye». Nin kankari dara Lewu ABALIKINI fɛ, n'ale bɛ dɔnniso, Akademi la.

- Hali delegeta fanba mana wote, ka bɛn kuma min kan, o tun tɛ mɔgɔ bali, ka wuli, k'i fɛta jira.

- Finyèminè waatiw la, delegew tun bè kòròfow latèmè, nyògòn cè, i n'a fò, k'u bè tònsgiso kònò. Nafasòròko dònnikèla, Nikolayi SHEMELEWU (numan fè) o bè ka sèbènnikèla fila hakililatigè, n'ò ye Yuri KARIYAKINI ani Alèkisandiri GELIMAN ye.

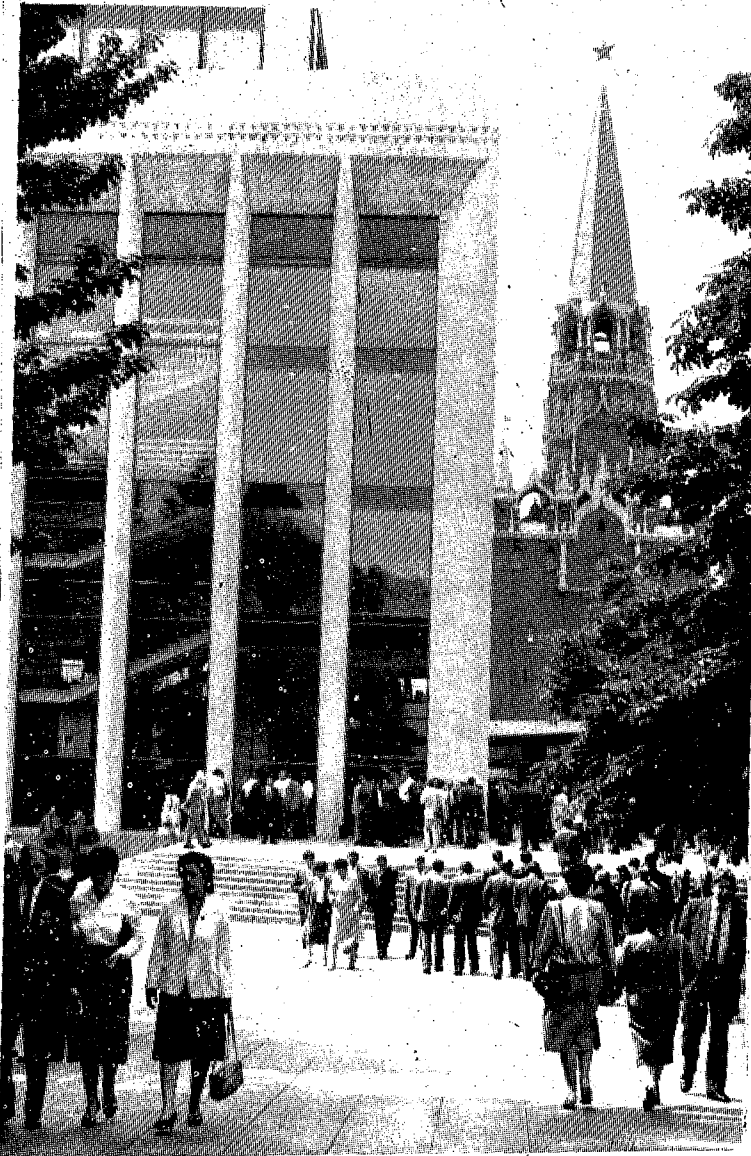
- Poyisèbèna Ewugeni EWUTUSHENKO ani Witali KOROTISHI, n'ò ye kunnafonisèbèn «OGONIOK» dilannaw kuntigi ye.

- Dògòtòrò- nyèfurakèla Siwiyatosilawu FEDO-ROWU ka kòròfò nyininkalisenw cayara kosèbè, f'a ye mògò d'òw jaabi, tònsgisi bannen kò.

- Jamalajè 19nan in jèkakumaw an'a kòròfow n'a sòsòliw tun bè tèmè mògòw ni nyògòn cè, tònsgiso fan bée kònò.

-- PCUS ka jamalajè 19nan in baaraw kuncèra san 1988 zuluyekalo tile fólò don.

maw bè «URSS» jamana yèrè taabolo sariyaba kònò. Nka, wale minnu tun bè kè mògòw la, olu tun ni sariya tè fan kelen. Sariya de tun mago bè mògòw la, nka, mògòw y'u magobo sariya la, bawo, sariya tun t'u mago dilan tugun, a dilancogo la. Mògòw tigèli sariya n'a ka nafantanya la, o tora sen na, kabiri san 1970 laban na, fo ka se san 1980 daminè la. O waati de welela, tarikitigiw fè, ko dònnon-dòngoman. A tè taa nyè, a tè taa kò. O sababu la, wale kètaf jòra, k'a d'a kan, bée kelen-kelen kònönafililen de tun b'i yèrènyimi, k'i yèrètanga, walew ma, minnu tun b'i lase fangaso ni sariyaso ma.

Mògò murutilenw yera jè la, i n'a fò, minnu bè se, ka wele ko mògò bolenw, sariya la. Jamana sariyaso ka kiritigèw tun kèra nyèkundako ye, nafoloko, wali nyèmògòyako, wáli balimako n'u nyògònnaw kadara kònò. N'i dònnon tè, n'i ye bololankolon ye, kiri bè goya i la. Karògèlènya walew cayara, n'olu ye binnkani n'u nyògònnaw ye, k'a d'a kan, nafa tun tè sariya la tugun. Sariya tigènsònyali yèrè tun kèra a danma sariya ye.

Yòrò dòw tun bè jamana kònò, olu ka kow latèmècogo tun kèra manyumako ye, min tun barika ka bon kosèbè, sanni yèlèmakurako tile ka bò. Nin walejugu dama-dama de kèra sababu ye, ka sariya kuraw ta, depiteso hukumu kònò, minnu labatoli nana ni finyè kura ye joona-joona.

O de kòsòn walew kòlòsili jèkulu dò sigira sen kan pariti ka jamalajè in baaraw senfè, min nyèsinnen bè sariyako ani kirikow n'u nyògònnaw matarafali ma, jamana fangabolo n'a marabofow ani hadamadènw yèrèw bée lajèlèn fè.

Yèlèmati kurā min fèerè sirila «URSS» jamana fè, a jugu fòlò ye birokònò baara kécogo kòrò ye, min tè foyi nyini a yèrè ka nafa kò. Mògò dama min da sera o waleya mā jamalajèba in senfè, o de ka ca. K'a daminè pariti baarakèlaw la ka tèmè aritisiw ni izini kuntigiw fè ani sènè èndisiri nyèmògòw, fo ka t'a bila uwiriyew ni dògòtòròw la, nin bée y'u ka nisòngoya jira birokònò baara kécogo kòrò kan. Birokònò baarakèla kòròw kèlen don ka bée lajèlen nisiri k'a d'u kun; u bè ka mògòw bali ka baarakè, ka mògòw bali ka balo konyuman.

Dòw yèrè hakili la ko birokònò baara ye fèn bisigiyalen de ye ka mògòw lafili, k'a sòrò fèn nyènama té min bè se ka ye nyèkisè la. Nka lakika yèrè la, hadamadenw de ye birokònò baarakèlaw ye, minnu kèlen don ka fanga kè lenburuba ye ka bèn u kelen da ma.

Bènkān yòrò dò bè mògò hakili da fèn dò kan, n'ò ye birokònò baara kèlèli ye. Nafaba b'ò wale in na pariti bolo. bawo ka kòrò. fèerè caman tun bè siri, mògò si tun t'u mago don minnu waleyali la. Nka, birokònò baara kèlèli ye fèn ye bi. min timèli wajibiyalen don, ni jamana denw b'a fè ka hère ni bèn ni lafiya sòrò.

Bée ka kan, ka kò bée kè. ka cogoyaw nyini, minnu bèna bée demè fangaso baara kécogo kòrò kèlèli la, k'a nò juguw furan, ka bò senkòrò, walasa lakurayali baara ka se ka nyèsòrò.

Bi don in na, birokònò baarakèla mògò miliyòn 18 de bè «URSS» kònò. San o san urubulú wari miliyari 40 de bè don olu magonyè daw fè. i n'a fò u ka kalosaraw ni baarakèminèn wèrèw. O nafolo bòli tè baara ye. nka. a bè don da minnu fè. olu de kécogo man nyi.

Sòròko yèlèma min bè sen na «URSS» kònò, o bèna nyèsin wale kofòlen in bilali la sira nyuman kan. O

la, ciyakédaw yèrèw bèna u ka konyèw bée nyèna bò u yèrè ye, sòrò lawèrèli siratigè la. O bèna kè sababu nyuman ye, ka birokònò baara juguw kèlè. A jèlen don bée ma ko, ko nògònman tè; kabini a kuma fòra gèlèya bè ka don a la ka t'a fè, bawo juguw sigilen tè, k'u bolo fila d'u sen kan.

Fangaso baarada minnu bè sanfè, n'a nyinina ka dò b'ò baarakèlaw hakè la, k'olu lajigin, o ma nò foyi bò baarakèlaw hakè la. U bè ka caya yèrè ka t'a fè. O misali dòw ye dò farali ye sènèkè èndisiri mògòw hakè kan ni 0;9 ye 100 kelen o 100 kelen kan, kabini san 1980, ani fangaso baarakèlaw hakè kan ni 7 nyògòn ye 100 kelen o 100 kelen kan. Misali wèrè.

BENKAN YORO MIN NYESINNE BE «KIRIKO YELEMA MA»

Hakili ka kan, ka to kosèbè hadamadenw ka sariyako latèmèni na. k'u ka hòrònya d'u ma poliki ni sòrò ni hadamadenyako sira kan «URSS» kònò. O tèmènen kò. jamana den kelen-kelen bée jòyòrò ka kan, ka bonya a n'a baarakènyògònw ni fangaso ni jamakulu bée cèsira la.

Sisan kòkan jagokow nyèna bòli minisirisow fè, o kèra sababu ye, izini caman ka u ka kòkan jagoko baarakèlaw caya. An filè yòrò min, bée n'a ka kòkan jago minisirisonin b'a danma, minnu n'u ka birokònò baara kécogo kòròw bè nyògòn na.

Bènkansèbèn y'a jira ko birokònò baara hadamadenya wale jugu in kèlèli ka kan ka jènsèn sòròdaw bée la, ni ciyakédaw baaraw kow nyèna bòli ye baarakèyòròw yèrèw fè jèkakè ni sigikatò kònò ani baarakèlaw sendonni u ka ciyakèda walew bée nyèna bòli la. N'ò kèra yurugu-yurugu mògòw ni waridunnaw

tèna ye bilen ciyakèdaw la. O tuma baarakèlaw ka nafolo na k'u halala ye. U tulu tèna bisi bilen baarakèbali si fè. U ka nafolo sòròlen bèna don u ka hère n'u ka nyètaa ni yiriwali siraw fè.

Sòrò ka kan, ka banba nisòngòw ni fèn sòngòw ni jurudontaw ni nafa wèrèw kan laadiriya hukumu kònò. Magonyèbaliw bée ka silatunun baaradaw la.

A jirala ko wale fèn o fèn nyininen don yèlèmali nafamaw siratigè la, o si tè se ka bò a sira fé, fo baarakèla faamuyalenw ka labèn a kama; n'o tè siran bè ka kè min nyè, kisili tè k'o ma.

Sòrò faabolo kura ni dònnikèla nyumanw de bè taa nyògònfè, minnu hakili sigilen, n'u tè baarakè nata wèrè kama ni ciyakèda yèrè ka hère tè.

Nin ye birokonò baara sòrò taabolo kèlècogo ye. Min ye ciyakèda wèrèw ye, olu gèlèyaw bée bè kèlè fòlò ta cogo la ni demokarasi lawèrèli ye ani konyè-
habòlaw jòyòrò bonyali, ka jèkakè ni jèkafò ni jè-
lènya ni yèrèlajèya fara olu kan, ani ka dogonyògòn-
na kòn.

Pariti y'a nyini cogo min na a ka bènkansèbèn kònò nin kow ka timè k'a nyè, a waleyali daminèra dònin-
dònin; nka, a tè se, ka jate foyi ye «kodaminè kò».

* * *

Lakurayali san saba fòlò ye nyinita nyumanw ni jugumanw bange kènè kan. A jirala ko yèlèma ka kan, ka don siyaw ni nyògòn cè kònyèw la, teliya la, ka tèmè wale tòw kan; bawo sòròkòw ni hadamadenyakow ni seko ni dònkòw bée ni siyakòw sirilen don nyògòn na, wà walew don, minnu bè ka juguya ka t'a fé. Se bè sosiyalisimu ye ka ko ninu juguyali bali. Nka hali n'a ma nyè fònyògònkò kò, siyaw ni nyògòn cè, fèerè ka kan, ka sòrò o kèlè silasali la, jamana-

denw bée ka nafa la.

Mògò caman tùn hakili la, ko siyako kèlèw banna Irisila. Pariti jamalajè in y'a jira kò kelenya ka kan, ka don Irisilakaw bée ni nyògòn cè, politiki sira la. Bée lajèlen ka kan, ka damakènyè sariya la; o hukumu kònò, siya si man kan, ka fisaya ni dò ye, i n'a fò a jiralen bè cogo min «URSS» sariyasèbènba dakun dò la. Sariya jòyòrò ka bon; o de kòsòn fèerè bée dò ka kan, ka dabalì joona, sariyasèbènba kònòkòw waleyali la.

Sòrò yèlèmali ani demokarasi lawèrèli, n'o ye jamadenw sendonni ye faso kunkankow bée nyèna-
bòli la, o bè jamana siyaw bée ka nafa la ani jamana yèrè mumè bée. Fo baarakèlaw k'a dòn, erepibiliki walima mara bè sòrò min kè, ani u bè min lase jama-
na yèrè sòròdaba ma an'u bè min sòrò o la.

A dogolen tè mògò si la ko maraw ka kow nyèna-
bòli u yèrèw fè, o nafa bè erepibilikiw ni maraw yèrè kan; o tèmènen kò a bè jamana sòrò sinsì, ka nyèngoya silatunun maraw kònò.

Min ye lakurayali ye siyaw ni nyògòn cè sira kan, tèmè bèna kè, n'o politiki sira ye yèlèmali kèrèfè.

Politiki sariyaw ka kan, ka lateliya siyaw ka nafa kadara kònò. Siyaw ka sowiyèti min bè «URSS» «so-
wiyèti supèrèmu la, o bolo kèrènkèrènnenw, «URSS» gòfèrènama, ani jèkulu minnu ka baara nyèsinnen don sowiyètiw siyaw ni nyògòn cè, olu fan fè.

Pariti ka jamalajè in jènna ni bènkansèbèn dòw ye siyaw cè konyèw kan, min nkaniya jirala «PCUS» «CC» biro politiki fè, ani ka lajè kèrènkèrènnen dò nyèsin o wale in ma, jamalajè in fèerè waleyali kama.

* * *

Baloko gèlèya fana ye ko ye, depite caman da sera min ma lajèba in senfé. Sòrò min kèra baloko la waa-ti in na, o bènna jamana denw magonyè jònjònw ma. O ye fèn ye min ka kan, ka lajè ji nyèmajòlen na, bawo.fo fèerèw de ka nyini sòrò yiriwali la.

San laban ninnu na, sifilèli dòw kèra o sira kan. «Gosagroprom» sigira sen kan; cèsiri jalaw jijara sòròkòw nyènabòli la; jèkuluw dilanna ka baarakè-law dusu lamin, u ka kètaw la. Baarakèlaw ka jèku-luw kelen-kelen bée danma sariya kuraw sigira sen kan, k'a daminè fangaso ciyakèdaw ta fo ka t'a bila koperatifuw la.

A filè yòrò min na sisan, a kow bè ka sira sòrò dòn-in -dònin, bawo «kòlikoziw» ni «Sòwukoziw», ka-fo, maraw ni erepibili kiw ka sariyaw bè ka lawèrè, u ka baara timèli konyuman hukumu kònò. Nka, hali-bi, mògòw ma bò, u nò na. Min ka jugu, tuma dòw, fèerè nafamaw dabalili tè faamuyako nyuman sòrò, k'o sababu bò birokonò baara juguw la. Pariti ka jamalajè in y'o wale kunkun n'a nyènyèn tò mò. Gèlè-ya kelen ninnu de bè jamana sòrò taabolow bée la; nka kungokònò gèlèyaw de ka jugu. Halisa, o yòròw warinyènabòcogo wale kòròw ma yèlèma. I tè foyi ye yen ni dibidibi ni wali - baara - tònòdun ni yuruguyuru ni nanbarakow tè. Sènekèlaw ta t'u yèrè ye kungow kònò, u nunjuru bè karatukaratu mògòw de bolo.

Lajèba in y'a wajibiya dan ka sigi «Kòlikoziw» ni «Sòwukoziw» marali la mògò yelekew fè. Sowlyèfiw ni pariti jèkuluw ka baara nyèsinnen don ciyakèdaw dèmèni ma, u ka se k'u yèrè labèn.

Kungokònòna hadamadenya walew yiriwali gèlèya jirala lajèba in senfé. Ciden yamaruyalen caman da sera kungokònòmògòw ka degunw ma.

BENKAN YORO MIN NYESINNE BE «BIROKO-NO BAARA JUGU KELELI MA»

A wajibiyalen don ka foroba sariyaw ni hadamadenya taw ani pariti komitew waleyali nògòya baarakèlaw polo, ka sumayaw bò kow latèmè cogo la, ani ka yeko kèlèw dabila fangaso ciyakè-daw la, ka furancè bò magonyèbagaw ni magonyi-ninaw ni nyògòn cè, walasa u ka kè kelen ye. Sariya kelen ka boli u bée kan, si kana fisaya ni si ye.

...Lajèba y'a jàteminè ko sariyatigè wale jònjònw ka dantigè birokonò baara juguw kèlèli kama. O walew ka kan, ka ye sariyasèbènba dakun dò la.

A filè yòrò min na sisan, min ye sènekò politiki ye, yèlèma ka kan, ka don o la, walasa ka kungokònòna ni dugubakònòna damakènyè sòròko la. O bènna kè sababu ye, ka dè fara «Kòlikoziw» ni «Sòwukoziw» ka sòròw kan, ka yèlèma nafama don cikèlaw ka dinyèlatigè la.

O politiki sira jèlen don; nka sisan a tò y'a waleyali de ye an'o sègèsègèli, i n'a fò pariti ka lajèba in y'a jira cogo min na, a ka fèerè dantigèlenw kònò, ka nyèsin sènekè sòrò labugunni ma.

O na kè sababu ye, ka hère ni bèn ni nògòya don jamana denw bée ka dinyèlatigè la, «peresitoroyika» yèlèma finyè hukumu kònò.

* * *

Kabini Pariti ka jamalajèba in daminèra, fo ka taa se

a baaraw kuncèli ma, a ma foyi nyini ni «demokarasi» lakika tē, Irisiladenw bēe ye, sariya sira kan. Jēlenya ni yèrèlajèya nyininen don fèn bēe la, ka fara dogonyògònna dabilali kan. Min-nyininen don tugun, o ye badenya ni teriya ye hadamadenya sira kan, ani baara labatoli ani ka nyòn ni sosialisimu kēwalew ye.

Hadamadenyakow bisigiyali ka dābila, ka sosialisimu hakilinata lakikaw waleya yèlēmali ni yiriwali sira bēe kan, walasa bēe ka bō fili la, bēe ka baaraw kana don bōgò la bilen, i n'a fò a tun bē kē, cogo min na, ka kòrò. Fo sosialisimu ni dinyè nyètaa ka nyògòn ta.

A ka gèlèn sisan yèlēmakura wali lakurayali sini-nyèsigi kunkun n'a nyènyèn ka tòmò. Nka, min bē se, ka fò «URSS» jamana ka dinyèlatigè kan, o ye yèlèma nafama min bē ka daminè, ka don a la dōnin-dōnin.

Jateminè la, sosialisimu ye hadamadenya lakika de ye, mògò bē min cēmancè la.

Sosisialisimu jatelen don sòrò nafamaba ye, min mōonò bē ka bō, ka t'a fè, n'a sinsibere ye siyansí ni tèkiniki ka fèn sòròlen nyumanw ye ani dō farali jamana sòrò kan, jamana denw magonyè fènw bēe sòròli la, u ka dinyèlatigè nògòyali kadara kòndò.

Sosisialisimu bē jate hadamadenyakow bēe damakènyèli de ye sariya la, min bē mògò magonyè fènw bēe basigi, u ye, i n'a fò baara, hadamadenya lakana-li, kènèya sabatili, kalan, siso sòròli; nin bēe lajèlèn ka kan, ka di mògòw ma, minnu ka kan n'a ye.

Sosisialisimu bē jate seko ni dōnko ni ladamuni soba ye, min sèmèjiri ye hadamadenw ladamuni konyuman ye, o walew la dinyè kòndò.

Sosisialisimu bē jate fèn ye, se bē baarakèlaw bēe bolo min kòndò, k'u magonyè fènw n'u ka nafaw jira, k'u sendon hadamadenyakow nyènbòli la, walasa sira kana tigè, u ni fanga cè.

Sosisialisimu ye jamana denw yèrè ka fangasokow nyènbòli y'u yèrè ye, an'u sendonni jamana kunkow bēe nyènbòli la «demokarasi» hukumu kòndò. Sosisialisimu ye sariya ani laadiriya jèkulu de ye, tinyèfò ni jēlenya ni yèrèlajèya bē min kòndò ka fara dogonyògònabaliya kan.

BENKAN YORO MIN NYESINNEN BE «SIYAW NI NYOGON CE KOW MA»

...Sira kura bōlen kadara kòndò, erepibiliki federew ni erepibiliki minnu b'u danma, maraw ni kafo minnu b'u danma, olu sariyaw ka kan, ni lakurayali ni yiriwali ye, walasa u ka sariyaw n'u ka kètaw ka jèya an'u ka ciden yamaruyalenw yeli fangaso taabolo bēe la. O bē na ni yèlèma donni ye «URSS» sariyasèbènba ni erepibiliki federew ni erepibiliki «okonòmow taw la.

Sosisialisimu bē jate damakènyè lakika de ye, siyaw bēe ni nyògòn cè, an'u yiriwali n'u ka nyètaa hadamadenya ni seko ni dōnkow la, minnu kōdonnen tè nyògòn na, nka u bē nyògòn dafa.

Sosisialisimu tè fōnyògònkò ani siyawoloma ni nyè-nawoloma jèkulu ye; dinyè bolodinyògònma jèkulu don; badenya jèkulu don.

Sosisialisimu jatelen don hère kanu jèkulu de ye hadamadenw ni nyògòn cè, ani jèkabaara sinsini sosialisimu jèkulu jamanaw ni nyògòn cè. Sosisialisimu bē cèsira nyumanw de nyini dinyè jamanadenw bēe ni nyògòn cè sariya damakènyèlenw kòndò, min-

nu sinsibere ye «demokarasi» ni sendonbaliya ye jamana wèrèw kònòròkòw la ani jamanaw bè jo sariyaw lakodònni u ye.

Tònsigilaw ye sosialisimu «demokarasi» yòrò n'a hadamadenya ni mògòya yòrò de fèsèfèsè sowiyetikiw ka dinyèlatigè kura sira bòli la.

* * *

«URSS» pariti kominisi sanfèbolo ka lajèba in tèmènen kò ni kalo kelen nyògòn ye, san 1988, zuluyekalo tile 29, lajè wèrè kèra Mòsuku ka «kònferansi» fèerè sirilenw waleyali jateminè. Lajè in jòyòrò tun ka bon kòsèbè a kèḡagaw bolo, fèerè sirilenw jateminèli kiimèli la. Fama tun kèra nin nyògòn wale nafama ma pariti ni jamana ka dinyèlatigè la, lakurayali sira kan.

Lajèkèlaw y'u sinsi u ka jèmukanw kònò, «kònferansi» fèerè sirilenw waleyali kan; u y'a jira ko, ko dò tuma sera, n'o ye kèwale jònjònw bilali ye kumabaw nò na pariti jèkuluw fè ani baarakèlaw ka jèkulu ni fasoden nyumanw fè, minnu haminanko ye faso ka sininyèsigi labènni ye.

Lajè kofòlen in senfè, Mikayili GORIBACEWU y'a jira, a ka jèmukan kònò, ko bée lajèlen y'a dòn, k'a faamuya, ko pariti ni sowiyetiki jèkulu miirinanko ye lakurayali fèerè sirilenw timèli konyuman ye. O la sa, a y'a nyini bée fè, k'a daminè pariti kominisi sanfèbolo la, fo ka se duguma taw ma, bée lajèlen k'i seko damajira kè, lakurayali kana dan fòli dònò ma, a ka waleya, k'a timè konyuman, Irisiladenw kelenkelen bée ka dinyèlatigè la.

Mikayili GORIBACEWU ye mògòw hakililajigin Jamalajè in ciden yamaruyalenw ka nkaniya nyuman na, min b'a nyini jamana fè finyèw ka latilen joona ka nyètaa sira jèya. «URSS» pariti kominisi sekèretèri zenerali y'a jira ko ka sumaya dabila, bawo waati ka teli. O la, a ko bée ka kan, ka wuli joona baara fè, u ye min dantigè lakurayali hukumu kònò; n'o tè, ko ni sanu y'a dontuma jè, nsira ka fisa n'a ye.

Mòsuku tònsigi waati la, pariti kominisi nyèfètòn y'a jira ko: lakurayali ye fasojòwale ni baara de ye; ko bée mago bè wale nyumanw de la, ka tèmè bènba liya kan, kow la. Mògò minnu b'a jira k'u ka sira tè ko la ani minnu t'a fè ka bò sira kòrò kan, ko jèn tè se, ka kè n'o wale suguyaw ye tugun. Lakurayali tè taa mògò kelen-kelen bée lajèlen jòyòrò bonyali kò, baara sira kan, min kalifara bée ma. O dun ye pariti haminakoba dò ye bi.

BENKAN YORO MIN NYESINNEN BE «SIYAW NI NYOGON CE KOW MA»

...Politiki walew lakurayali hukumu kònò fèerèw ka kan, ka waleya, minnu nyèsinnen don «Federation sawiyetiki» yiriwali ma, n'olu fèerèw sinsibere ye «demokarasi» lawèrèli ye.

A fòlò ye erepibiliki federew ni mara misèn wèrèw sariyaw jènsènni yo, ka bée lajèlen ka kèḡaw dantigè, ka fangaso baara dòw kalifa mògò wèrèw la, ka yèrènyè nabò baara kècogo sinsi sòrò ni hadamadenya ni seko ni dònko ni dugukolo lakanali walew la.

Fèerè min sirila «URSS» pariti kominisi ka Jamalajè 19nan in senfè, ni jèn kèra n'a ye zuluyekalo tèmènen, pariti sanfèbolo ye pariti jèkuluw bée yamaru-

ya, u ka dò fara u ka cèsiri kan, nkaniya talenw waleyali la, jamalajèba in ka sira bòlen hukumu kònò. A nyininen don fana fèerè dabalilen ninnu timèli ka kè pariti ka kèwalew bée ntuloma ye.

Fangaso jèkuluw ni jèkulu wèrèw fana sinsibere ka kan, ka kè nkaniya talen ninnu ye, minnu waleyali bè se, ka sowiyetikiw dusu lamin dannaya minèn fali la, dannaya min dara u kan faso fè ani k'u jòyòrò sinsi sòrò labgunni sira kan, lakurayali kadara kònò, min ye jamana denw bée kunko n'u haminako ye bi.

Bènkani y'i sinsi kominisiw jòyòrò n'u ka yèrèlabèn walew kan, gèlèyaw latèmèni na politiki ni sòrò ni hadamadenya ni hakilila walew bée la; o yòrò la, pariti tònndenw ka galabukènèya nyininen don, u k'u cèsiri kètaw timèli konyuman fè.

Pariti kominisi sanfèbolo y'a sinsi hadamadenya gèlèyaw fòlò latèmècogo kan, k'o gèlèyaw jòyòrò bonya ni tòw ye. Pariti «CC» ni jamalajè in ciden yamaruyalenw bée bèna a kan, ko halisa, u ka baarakècogo m'u si nimisi wasa, o de kòsòn, pariti sanfèbolo y'a wasa don fèerèw nyinini na, minnu bè se, ka dò fara jamana denw ka dinyèlatigè nògòya kan. Sowiyetikiw jigi min dalen bè lakurayali kan, o jigi fali sirilen don fèn caman nyènabòli la, i n'a fò: sumanko, sisoko ani jama magonyèfèn gèlènw. Walasa baarakèlaw bée k'u sago sòrò, fo yèlèma nafamaw ka don sòrò taabolow la, kokura ye. «CC» ka fèerè sirilenw «PCUS» jamalajè 19nan in bènkaniw waleyali hukumu kònò, a jirala o senfè, ko baara jònjònw kalifalen don pariti jèkuluw ni sowiyètiw ni fangaso ma; o tèmènen kò, jèn kèra ni bènkansèbèn caman ye, o baaraw matarafali la.

Pariti sanfèbolo ye pariti kominisi ka politiki sira pereperelatigè min bè lakurayali finyè tèmèsira nyini pariti kònòkòw la ani pariti ni jèkulu wèrèw cèsiraw la. Walasa sariyatigèkòw ni labènko wèrèw fèerèw ka se ka waleyali jooa, politiki yèlèma kadara kònò, sariya dò labènni dantigèra, k'a jira fasodenw na, sanni san 1988 òkutòburukalo ka ban. O sariya bè tali kè «URSS» sariyasèbènba kònòkòw la ani «URSS» depitew sugandili. Min ye woteko ye, a jirala k'o bèna kè san 1989 marisikalo la. Ka bèn ni jamalajè in fèerè talenw ye, u bèna a lajè, ka «URSS» depitew ka kòngèrè-dò labèn, san 1989 awirikalo la, min bèna jama-na «sowiyèti supèrèmu» sugandi ani ka ko wèrèw nyènabò «eta federowu» jèkuluw sigili la sen kan. «Sowiyèti supèrèmu» hukumu kònò, u y'u nkaniya jira sariya dòw labènni na, ka nyèsin funankèninw ma ani baarakèlaw ka jèkuluw ka sariya ani jèkulu minnu bè baarakè fu, n'u tè nafa wèrè nyini, u ka baara kèlènw kunkòrò ani foroba jèkulu minnu sirilen tè jèkulu wèrèw la, ani kunnafonilaw ka jèkulu ani sariyasèbèn

BENKAN YORO MIN NYESINNEN BE «PARITI KOMINISI KA KONGERE 27nan FEEREW MA ANI LAKURAYALI MOONO BOLI».

Jamana kunko fòlò dò ye balo sòròli ye fo ka jamana bée labò. O sira surun bè tèmè «kòlikòziw» ni «sòwukòziw» dondalali la ni yèlèma donni ye yòrò kòfòlen ninnu baaracogo kòrò la, i n'a fò ka koperatifu caman sigi sen kan, ani ka ciyakèda tòw ni sòrò taabolofaraw cèsiraw lawèrè.

werew dilanni politiki sira yèlèmaw hukumu kònò.

Pariti kominisi sanfèbolo y'a hakili to sowiyètiw depitew la, ka dò fara u jòyòrò kan ani k'u ka sariya

kow ni nafolokow n' u nafalanfèko wèrèw sinsi. Tòn-sigilaw bèna a kan ko: sariya dò bèna labèn, san 1989 kònò, yèréfangaso walew nyènaòli ni maraw kow nyènaòli la, min sémèjiri bèna kè yèrényènaòli ni yèrénafolokow nyènaòli ni senyèrèkòrò ani nafaw damakènyèli ye yòrò bèe la jamana kònò. Jama bèna a kan di sariya kofòlen in kan. Nin sariya ni dòwèrè bè tali kè nyògòn na, n' o ye juguw b' òli ye senkòrò, minnu bè ka fereke don jamana ka nyètaa la. O sariya kelen y' a nyini «PCUS» «CC» biro politiki fè, a ka fèerè nyènamaw dabali siyaw ni nyògòn cè kow nyèli la, ka t' a fè, sanni san 1989 daminè cé, walasa pariti sanfèbolo k' a fèla jir' o kan ji nyèmajò-len na, a ka tòn-sigi nata dò ònfè:

Bèn kèra a kan ko sanni san 1989 tilancè ka se, yèlèma ka don sariyasèbènkow la ani kiritigè wale wèrèw, i n' a fò minnu nyèsinnen don jamana sòrò bilali ma sira nyuman kan, ani sariyasèbèn min kò-nòkow bè kojugukèlaw nyangi. O fèerèw bè se, ka jate nòba ye kiritigèkòw yèlèmali siratigè la ani sowi-yetiki fangaso sosiyalisi sariya jujòn.

Bèe y' a ye, k' a fò, ko zuluyekalo tèmènen lajè hakili tora kosèbè «demokarasi» walew la, n' o ye sowiyeti-kiw bèe sendonni ye jamaa kow nyènaòli la, an' u josariyaw lakanani ni baarakèlaw magonyèli, u ka dinyèlatigè nògòya sira kan ka fara jama ka nkaniya nyuman tali kan.

O siratigè la, jamalajè sònna a ma, ko sisan, a kèra wajibi ye, pariti ka kèwalew bèe ka lakuraya ka bèn ni pariti kominisi «PCUS» jòyòrò ye hadamadenya walew politikikow nyèmògòya la. Ka nyèsin o fèerè waleyali ma, pariti sanfèbolo jènna ni nkaniya dò ye, min bè pariti lakurayali taabolow dantigè. A nkaniya-len don o lakurayali sira kan, ka pariti kominisi

«PCUS - CC» jèkulu labèn kokura ye ani pariti bolofa-ra misènw ka bèn ni pariti nyèciw ye ani baaraw, minnu timèli konyuman kalifara a ma, tòndenw fè. Kunkobaw bè nyènaòli ciyakèda minnu kònò jamana kònòròkò politiki ni kòkanko politiki matarafali la, olu ciyakèdaw bèna sinsi, k' u ka baaraw kologirinya, ka t' a fè.

BENKAN YORO MIN NYESINNEN BE «PCUS KONGERE 27nan FEERE SIRILENW WALEYALI MA ANI LAKURAYALI LAWERELI».

San 5 fèerè sirilenw hukumu kònò, u y' a jate ko nafa bè sòrò taabolow bilali la sira nyuman kan, ka yèlèma don konyènbò jèkuluw ka kèwalew la ani kòkan jagokow, walasa ka dò fara sòrò siraw kan, ka jamana nafoloko lajèya

Bèn kèra a kan fana, ka yèlèma don fènw sòngòw la, ka bakurubasanni ni dògò-dogosanni sòngòn layèlèn.

I n' a fò pariti ka jamalajè 19nan in cogo la, «PCUS-CC» ka zuluyekalo tèmènen tòn-sigi ye pariti nkaniya jira hakili kura sòròli la, dinyè kura bangeli la ni fèerè nyènama kuraw ye. Fèn kuraw bè jate minè ni baara-kèminènw ni fèerè kuraw de ye. Nka, a dogolen tè mògò si la, ko walekuraw bèe n' u gèlèyaw bè nyògòn na, mògòw b' u cèsiri minnu latèmèni fè dònin-dòonin. I n' a fò «URSS» pariti kominisi sekeretèri zenerali Mikayèli GORIBACEWU y' a fò cogo min na, zuluyekalo tèmènen tòn-sigi senfè, a k' u yèrè ka sifilèli y' a jira, u la, ko nyètaa lakika dòròn, erewolisòn yèlèma kònò, o de bè se, k' u demè u ka gèlèyaw kurutigèli la, mògòw tun miiri la, kunun i kòrò, ko gèlèya minnu tè se, ka nyènaòli cogo si la.

«PCUS» TONDENW HAKE YIRIWALI

kominisiw hakè 1967   1977   1988 daminé
 bée lajèlen: 12.684.133 15.994.476 19.412.153

«PCUS» tonden
 kalandenw: 549.030   628.876   704.812

«PCUS» tonden
 lakikaw: 12.135.103 15.365.600 18.707.341

**«PCUS» HADAMADENYA KULUW HAKE
 (100 o 100 kan)**

Uwiriye..... 45,3
 cikèlaw..... 11,6
 kubeda baarakèlaw ni tòw..... 43,1

Kominisiw tilako 4 sigiyòroma 3 bè baarakè magonyèfèn dilan ciyakèdaw la: èndisiri ni sòjò mògòw hakè ye miliyòn 6 nyògòn ye; sènè ciyakèdaw mògòw hakè ye miliyòn 3 nyògòn ye; taransi-pòròw ni mògòw ni nyògòn cè siraw bòli baaradaw mògòw hakè ye 8 nyògòn ye, 100 o 100 kan; jago-ko ni baloko ni mansinmafèn wèrèw dilanbagaw, o ciyakèdaw mògòw hakè ye 6 ye 100 o 100 kan.

Ciyakèda minnu tè sòrò kè, kominisi dama minnu bè baarakè yen, o hakè ye 27 ye 100 o 100 kan: olu cèma, minnu bè dònnya nyinini ni kalan ni kènèya sabatili ni seko ni dònko sèriwisiw la, o ye 16 nyògòn ye 100 o 100 kan; sokow ni sèriwisi wèrèw ta ka ca ni 2 ye 100 o 100 kan; fangaso baarakèlaw ni sòròkow law, ani pariti jèkuluw ni hadamadenya jèkuluw baarakèlaw ye 9 nyògòn ye, 100 o 100 kan.

BAYELEMALI:

k'a bô Faransikan na, k'a kè Bamanankan ye
Amadu GANYI Kante ni Basiriki TURE
Tapelikèla: Asitan TARAWELE
KIBARUSO - BAMAKO - (Mali).

«APN»

AZANSI DE PERESI NOWOSITI